

Team Forum för Health Policy – Apoteket ABs idéävling 3 oktober 2021 (sid 1/3)

Teamet:

Catharina Barkman, Helena Conning, Magnus Lejelöv, Livia Holm, Richard Grönevall, Inger Ros

Utmaningar/Problembild

1. Ineffektivitet i hälso- och sjukvårdssystemet

Svensk hälso- och sjukvård står inför stora utmaningar. Trots en hög andel hälso- och sjukvårdskostnader av BNP, jämfört med andra OECD länder, har Sverige återkommande problem i form av långa köer, bristande vårdkedjor och en sjunkande produktivitet som kan hänföras till ineffektiva arbetsprocesser med bl.a. betungande administration. Den demografiska utvecklingen med en ökad försörjningsbörda kommer sannolikt leda till höjd efterfrågan på resurser inom vård och omsorg. Samtidigt bidrar inte mer resurser till lösningen. En kärnfråga är bristen på kompetens. Frågan är hur preventiva insatser och egenvården kan stärkas, vilken framtida roll andra aktörer, såsom apoteken, bör ha för att bidra till en mer hållbar och hälsosam livsstil och därmed både underlätta för invånare och avlasta hälso- och sjukvårdssystemet.

2. Vilken roll ska Apoteket AB ha i framtiden – en utmaning!

Apotekens roll förändras i en modern tappning av den “nära vården”. För apoteken kan detta ses som att apotekens roll och verksamhet kommer att nivåstruktureras i högre utsträckning, (första och andra linjen eller “fysiska vs digitala rum”). Apotekens nuvarande användning och funktion av lokaler kommer till stor del att rationaliseras bort genom digitala alternativ för samma tjänster och därmed förändras. Apoteket AB som har 400 fysiska apotek måste förändra och utveckla tjänsteinnehållet.

Framtidens Apoteket - Inledning

Apoteket AB behöver både en stark vision (ett liv i hälsa) och en **långsiktig strategi** med ett utvecklat tjänsteinnehåll. Samtidigt krävs snabba förändringar som går i takt med kundernas behov. Apoteket bör ha en betydligt starkare roll med fokus på **primärprevention, sekundärprevention, hälsa, livsstil och egenvård**. En sådan nisch appellerar till de trender och efterfrågan som finns och kan också avlasta hälso- och sjukvården. Apotekets lokaler bör användas för mer **vårdnära tjänster**, en förlängning av hälso- och sjukvårdens befintliga infrastruktur för att möta vårdens nutida och framtida utmaningar kopplat till diagnostik och väntetider. Apoteken kan **bredda vårdens infrastruktur**. Det framförs ofta från apoteken officiellt att dessa inte ska ersätta primärvården vilket är ett alldeles för snävt tänkande. Primärvården behöver resurserna till avancerad primär vård. Apoteken kan utgöra **komplement i form av stöd och uppföljning** som primärvården idag utför. En stor kompetensbrist idag på t.ex. allmänläkare gör att även primärvården behöver nytänkande och utveckla nära vård som inkluderar flera aktörer. Apoteken är i framtiden **bryggan till framför allt primärvård, inte minst i glesbygd. Farmaceuterna med sin långa utbildning har en mer aktiv** roll i hälso- och sjukvårdssystemet. Läkemedelsgenomgångar som farmaceuter ansvarar för är bara ett exempel som nu

utvecklas i regionerna. Kanada och Australien är förebilder för att utveckla farmaceuternas roll. Apotekens digitala rum och apoteken är *betydligt mer datadrivna*.

Välkomna till framtidens apotek – om 5 - 10 år!

Här finns diagnostik, behandling, uthyrning av självmättningsinstrument, hälsofokus

Apoteken erbjuder enklare diagnostik på plats, uthyrning av diagnostiska verktyg för distansmonitorering på remiss, olika typer av möjligheter till hemtester. Apoteken är integrerade med vårdgivares och laboratoriers digitala system och erbjuder patientnära tjänster. Apoteken ger stöd till monitorering av stora folksjukdomar vilket redan stärker folkhälsan och minskar trycket på sjukvården.

Apoteken har en utvecklad uthyrning/distribution av egenmättningsinstrument kopplat till uppföljning. Kunderna kommer antingen in fysiskt och hämtar sina instrument och får samtidigt råd/utbildning av en farmaceut eller så levereras produkten hem och kunden förses med information digitalt. Uthyrningen sker direkt eller genom remiss från vården. Apoteket erbjuder också ett abonnemang/prenumeration i form av Apoteket Family som utöver uthyrning av mätinstrument, uppföljning även inbegriper olika tilläggstjänster med fokus på livsstil/hälsofrågor/prevention. Med en månadskostnad får man extra service, tips, rådgivning och tester. Inom tio år har apoteken ett nära samarbete med regionerna som ansvarar för upphandling av mätinstrument och hjälpmedel och står för ersättningar.

I flera apotek möts kunderna av en trevlig fikahörna med stans bästa kaffe, hemmapressad juice och dundernyttiga smoothies lite motsvarande Akademibokhandeln. Alternativt går kunderna in i en hälsocentral med fokus på råd/information, tillgängliga hälsocoacher både för primär och sekundärprevention, kostrådgivning mm. En kund kan direkt få särskilda recept för till exempel diabetiker.

Vi har växlat upp av farmaceuternas roll och kunderna får tillgång till deras kunskap

På apoteken finns följsamhetsprogram kring läkemedelsbehandling som farmaceuterna ansvarar för. Programmen körs ut till alla apotekskedjor samtidigt. När en patient/kund kommer in med t.ex. diabetes ser farmaceuten direkt, via relevanta stödsystem, vilka fördjupande frågor som bör ställas och vilka förslag som bör ges både i fråga om läkemedel, kost och livsmedel. Mätvärden från en patient med t.ex. diabetes och osteoporos i form av blodsocker och kolesterol finns tillgängliga i en särskild plattform. Farmaceuterna har både en stödjande och uppföljande roll som redan har ökat följsamheten. Tjänsten är kostnadsfri och har ökat kundernas förtroende och även hela kundstocken. Inom tio år finansieras tjänsten genom remittering från vården och därmed ersätts den från regionerna.

Apoteken har bidragit till specialisering av farmaceuter och erbjuder nu cancerfarmaceuter, hjärt-lungfarmaceuter m.fl. som har djupare kunskap om olika läkemedel, vilket är nödvändigt med tanke på att läkemedel blir mer precisa. Specialistfarmaceuten finns både som en fysisk individ och en digital motsvarighet. Specialistfarmaceuten är både specialutbildad på läkemedelsanvändning och egenvård av t.ex. olika cancerformer och har ett tydligt stöd i digital form för den mer djuplodande kunskapen. En digital cancerfarmaceuten bistår de digitala kunderna med mycket kunskap som kan kompletteras med den specialutbildade farmaceuten online eller fysiskt.

Vårt apotek är datadrivet

Apoteken erbjuder hemleverans av medicin, OTC som e-commerce och rådgivning av apotekare, automatiserade egenvårdsråd kopplat till receptfria behandlingsalternativ som del av "första linjen". Det handlar inte bara om att kunna "chatta med din farmaceut" eller få läkemedel beställda online hemlevererade. Apoteken har ett nära samarbete med vården/läkare och till laboratorier, t.ex. Werlabs och får direkt svar på resultat och nära koppling till vårdgivare.

Apoteken erbjuder stöd i form av primärprevention, sekundärprevention och personaliserade tips och råd om hälsa och vård, automatiserad rådgivning såväl som personlig rådgivning i de fall som kräver högre grad kompetens eller komplexitet genom chatt eller videosamtal, gärna tillsammans med anhörig vid behov.

Apoteken ser till att kunderna har god och lätt tillgänglig information om var läkemedel finns tillgängliga vilket uppfattats som ett stort problem tidigare. Detta har ökat förtroendet och lojaliteten för Apoteket AB.

Enklare läkemedel är mer systematiserade. Ett exempel är att kvinnor kan prenumerera på t.ex. p-piller (utskrivet av vården) med en uppföljningsapp där kvinnan noterar följsamhet. En enkel varningssignal utgår några veckor innan receptet går ut där kunden påminns om att förnya receptet.

De digitala tjänsterna omfattar screening för riskfaktorer (läkemedelskombinationer som bör ses över), påminnelser och bekräftelser för ökad följsamhet till behandling (vilket har automatiserats enl. ordination på receptet).

Apoteken har ett nära samarbete med andra aktörer som är relevanta för folkhälsa och prevention på lite motsvarande sätt som ICA. Ica gruppen har öppnat upp för att vara en central aktör i "nära vård" ambitionerna med rekommendationer kring recept, inköp, matkassar, osv. i kombination med apotekens tjänster samt vidare koppling till Min Doktors "minikliniker" och sannolikt i förlängningen utvecklade vårdtjänster. Apoteket har utvecklat särskilda samarbeten med patientföreningar och bistår, t.ex. Riksförbundet HjärtLung med utbildning av hjärtlungräddare.

Kontaktperson: catharina.barkman@healthpolicy.se